

LUNDS
UNIVERSITET

Abbas Rezai som hjälte eller offer?

– En kvalitativ textanalys av dagspressens beskrivningar om pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld

Anna Bengtsson

Kandidatuppsats

Socialt Arbete

Socialhögskolan Lunds Universitet

SOPA63 VT. 2015

Handledare: Mikael Sandgren

Abstract

Author: Anna Bengtsson

Title: Abbas Rezai som hjälte eller offer?

Supervisor: Mikael Sandgren

Assessor: Marcus Knutagård

It is a big challenge for social work to catch up on all the victims of honor-related violence and oppression. A group that isn't usually mentioned in the media are boys. The aim of this study is to understand how the Swedish newspapers construct honor related violence, and oppression, against boys from a genus perspective, in the case of Abbas Rezai during the period 2006-2014. The study is based on a qualitative approach with a targeted selection. Articles from newspapers were examined in a qualitative text analysis in order to get answers to my research questions. The texts were analyzed on the basis of five analyzed issues to, among other things, get access to the implied. I got some help from my theoretical perspectives, which was queer theory and normalization theory. The result showed that the Swedish daily press makes a clear distinction between "us and them". Honors Culture is associated with the other in other countries. The boys are not always described as victims, or even the word "honor" is mentioned associated with these boys. The result shows that I unlike previous research notes how the boys are described and presented. This study also includes concepts such as masculine, feminine, "us and them" as well as the normal and deviant.

Key words: Culture of honor, honor-related violence, boys, newspaper.

Innehållsförteckning

1. Problemformulering	5
2. Syfte & frågeställningar	7
3. Kvalitativ textanalys	7
3.1 Genomförande	8
3.2 Urval	9
3.3 Metodens förtjänster och begränsningar	11
3.4 Källkritik	12
3.5 Metodens tillförlitlighet	13
3.6 Etik och forskningsetiska frågor	15
4. Teoretiska utgångspunkter	16
4.1 Normaliseringsteori	16
4.2 Queerteori	17
5. Kunskapsläget	18
5.1 Kritisk diskussion	18
5.2 ”Vi och dem”	19
5.3 Begreppet heder	19
5.4 Pojkar och män som utsätts för hedersrelaterat våld	20
5.5 Maskulinitet	21
5.6 Media	21
6. Bakgrund	22
7. Resultat och analys	23
7.1 Inledning samt kodning	23
7.2 Beskrivning av pojkar utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck	23
7.3. Analys av pojkar utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck	24
7.4 Beskrivning av heder och uppkomsten av denna	25
7.5 Analys av heder och uppkomsten av denna	26
7.6 Beskrivning av våld och förtryck	27
7.7 Analys av våld och förtryck	28
7.8 Beskrivning av offren	28
7.9 Analys av offren	29

7.10 Beskrivning av förövarna	32
7.11 Analys av förövarna	33
7.12 Beskrivning av ”vi och dem”	34
7.13 Analys av ”vi och dem”	34
8. Slutdiskussion	36
9. Referenslista	38

Bilaga 1

1. Problemformulering

Det är inte självklart vad det är som ska anses som ett socialt problem (Meeuwisse & Swärd 2002:24). Sociala problem skapas antingen via historiska förhållanden, via hur fenomenet uppmärksammas i den offentliga debatten, vilket perspektiv man väljer att utgå ifrån eller i vilken kultur bedömningen görs (Meeuwisse & Swärd 2002:52). Dessa problem som uppstår vid en viss tid och plats kan man ibland lösa med hjälp av sociala interventioner (Meeuwisse & Swärd 2002:41).

Enligt Edelman (1988:12-15) skapas sociala problem utifrån våra ideologier och är beroende av tid och rum. Sociala problem är konstruktioner och det är inte så enkelt att de ses som ett problem på grund av att det är viktigt för att kunna må bra. Det betyder även att det inte är självklart att fenomen som skadar automatisk blir till ett socialt problem. Det är istället våra ideologier som styr vad som är och vad som kommer att bli klassat som sociala problem. I denna studie kommer ett så kallat socialt problem att granskas närmare, nämligen hedersrelaterat våld.

Det hedersrelaterade förtrycket eller våldet utgörs vanligen av att en person i familjen blir straffad kollektivt på grund av att den enskilda personen har smutsat ned familjens så kallade heder. Våldet eller förtrycket är planerat och den utsatte personen blir ofta kontrollerad på ett sätt som begränsar handlingsfriheten (Dina rättigheter 2015). Debatten och intresset för hedersrelaterat förtryck och våld var enligt Kurkiala 2003:6-7) stort i medierna när han skrev sin artikel. I mediernas texter talas det om att det hedersrelaterade förtrycket samt våldet är ett problem hos ”de andra” där männen kontrollerar sina kvinnor. I denna debatt är det därför tydligt vilket kön det är som är förövare och vilket kön som ses som offer. Trots att det inte framgår i den allmänna debatten om hedersrelaterat våld och förtryck kan Baladiz (2009:124-125) bekräfta att det finns både problem och hot för personer av det manliga könet. Däremot går det inte att säga mycket mer än att just konstatera att det finns ett problem. Kunskaperna är små och de utsatta pojkarna litar inte på myndigheter med rädsla för att deras situation ska bli värre (Baladiz 2009:138). Enligt Rikspolisstyrelsen (2009:7) tros dessutom detta mörkertal vara stort.

Det finns en rad olika infallsvinklar på det sociala problemet med att pojkar blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck. Jag har valt att inrikta mig på den aspekt som visar på hur det går att urskilja genus i texter. Denna studie tar avstamp i hur det sociala problemet konstrueras i media. Massmedia skickar gång på gång ny information om vad vi borde fundera över för stunden. Massmedia får på så sätt betydelse för hur vi människor uppfattar

vår verklighet. Deras ordval och artiklar talar om för oss vad det är vi bör fokusera på (Edlund, Erson & Milles 2007:143-145). Hur kan man tolka dessa ordval och meningar? Hur skriver egentligen massmedia om de pojkar som blir utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck? Vilka signaler sänder massmedia ut och vad är det som de vill att vi ska fokusera på?

Studien kommer att koncentrera sig på ett bestämt fall som år 2006 kom att skaka Sverige. Abbas Rezai blev mördad utav sin flickväsns föräldrar på grund av deras kärleksförhållande. Flickvännens bror tog på sig skulden, men efter fyra år fick fallet resning och föräldrarna dömdes istället för mordet. (Carlson 2012). Studien kommer att granska detta fall mer noggrant för att försöka komma åt hur dessa problem konstrueras.

2. Syfte och frågeställningar

Syfte: Att förstå hur svensk dagspress konstruerar hedersrelaterat våld och förtryck mot pojkar utifrån genus i fallet med Abbas Rezai 2006-2014.

Frågeställningar

- Hur konstrueras våld och förtryck i dagspressens beskrivningar av hedersrelaterat våld och förtryck riktat mot pojkar?
- Hur konstrueras offren i dagspressens beskrivningar av hedersrelaterat våld och förtryck riktat mot pojkar?
- Hur konstrueras förövarna i dagspressens beskrivningar av hedersrelaterat våld och förtryck riktat mot pojkar?
- Hur konstrueras heder i dagspressens beskrivningar av hedersrelaterat våld och förtryck riktat mot pojkar?

3. Kvalitativ textanalys

Edelman (1988:1-10) skriver att man kan se på nyheter på två skilda sätt. Antingen ser man nyheter som en konstruktion. Att de är en konstruktion av verkligheten och därför är också problemen som nyheterna rapporterar om konstruerade problem. Eller så utgår man det som Edelman (1988:1-10) kallar för positivism. Då ser man istället på dessa nyheter som en förmedling av fakta. Jag har i denna studie valt att utgå från det förstnämnda alternativet. Det som framkommer i nyheterna kommer inte att ses som fakta utan istället som en konstruktion av verkligheten.

Studien har utgått ifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv. Payne (2008:240-241) förklarar att sociala konstruktioner bildar olika grupper i samhället. Sociala konstruktioner gör också så att vi forslas in i någon/några av dessa grupper och därigenom skapar och ger ut olika sociala idéer. När dessa idéer och grupper sprids och blir allmänt kända bidrar detta i sin tur till den så kallade sociala konstruktionen av verkligheten. Med andra ord kan man kalla det för vår uppfattning av verkligheten. Sociala problem uppstår därför när tillräckligt många i samhället tillskriver en viss grupp något som ses som problematiskt och negativt. Enligt Payne (2008:240-241) är det oftast massmedia som startar denna process. Dessa problem är alltså inte några problem i sig själva utan det är först när de uppmärksammas och tillskrivs vissa negativa egenskaper/aspekter som de börjar klassas som ett socialt problem. Jag har till

skillnad med Payne valt att tala om olika kategorier istället för grupper utifrån mitt val av empiri. I det stora hela har jag dock tagit avstamp i Paynes idéer. Socialkonstruktivism är en vetenskapsteori som har hjälpt mig att avgränsa vilka antagande om kunskap som jag har kunnat utgå ifrån när jag funderade över metod till studien.

Denna studie utgår från en kvalitativ metod. Metoden har använts på ett sådant sätt som har gjort det möjligt att lyfta fram specifika ord och meningar i texterna. Dessa meningar och ord har sedan analyseras för att få en djupare förståelse kring dess innebörd. Enligt Bryman är också en kvalitativ metod det bästa alternativet när man vill komma in på djupet och analysera enskilda ord (Bryman 2011:474).

Frågeställningarna som studien har utgått ifrån har varit generella. Frågorna har inte gått att mäta eller få ett svar i siffror. Om detta hade varit möjligt hade en annan metod kanske ha varit mer lämplig för den typen av analys. Dessutom tolkades data efter att den hade samlats in. Materialet användes sedan för att kunna analysera det. Inom en kvalitativ forskning är vanligt att man tolkar data, i en kvantitativ forskning är det däremot mer ovanligt (Bryman 2011:345-346).

Inom ramen för en kvalitativ analys valde jag att göra kvalitativ textanalys. En kvalitativ textanalys går ut på att analysera och granska innehållet i en eller flera texter. Man väljer sina texter efter sina formulerade forskningsfrågor. Efter att man formulerat forskningsfrågorna är det dags att författa sina analysfrågor som sedan kommer att användas i analysen. Genom att ställa texten sina analysfrågor kan man sedan se hur en analys tar form. Dessa analysfrågor underlättar på så sätt för att få svar på sina forskningsfrågor (Boréus 2011:131-150).

3.1 Genomförande

Först formulerade jag mina forskningsfrågor. Eftersom de styrde vad jag senare kom att granska så fick jag bestämma metod och teori utifrån dessa. Jag var nyfiken på hur genus skapades och visade sig i texterna och därför blev queerteori ett alternativ som jag sedan bestämde mig för. Likaså normaliseringsteori då jag redan sedan tidigare bestämt mig för att jag ville fokusera på det normala respektive avvikande. Ganska tidigt tog jag också del av tidigare forskning för att få en bild av hur kunskapsläget såg ut. Det pekade mig också i en tydligare riktning om vad jag senare skulle fokusera på.

För att kunna göra en textanalys krävdes det analysfrågor. Dessa frågor behövde vara kopplade till den teori som studien kommer att utgå ifrån. Frågorna behövde även vara relevanta för den typ av text som ska analyseras. När jag gjorde analysen till studien använde

jag mig av fem stycken analysfrågor. Jag försökte få dessa analysfrågor att passa bra ihop med mina forskningsfrågor. Detta för att underlätta för mig själv i den kommande analysen. Jag upplevde även att frågorna enkelt kunde besvaras genom analysen av mitt material. Alla frågor fick därför svar men en del blev mer relevanta och användbara än andra. Framförallt bearbetades frågorna om kategoriseringar samt vad som var underförstått i texterna. De analysfrågor som besvarades i denna studie var:

- Vad är det som uttryckligen påstås i artiklarna om Abbas Rezai?
- Vad underförstås i artiklarna om Abbas Rezai?
- Vilka kategorier av människor skrivs det om i artiklarna om Abbas Rezai?
- Vad tilldelas dessa kategorier för egenskaper i artiklarna om Abbas Rezai?
- Vad framställs som illegitimt respektive legitimt i artiklarna i Abbas Rezai?

Först har texterna läst förutsättningslöst. När de lästes för andra gången började olika mönster och likheter göra sig synliga. Vid tredje läsningen hade jag satt på mig specifika glasögon som gjorde att jag fångade upp intressanta meningar eller teman. Dessa teman var de som sedan blev underrubriker till analysen. Visserligen var dessa teman på detta stadium inte speciellt specifika. Därför kom en del att senare att falla bort då det inte längre var relevant. Dessutom var varken rubrikerna eller avgränsningen mellan dessa tydliga vilket också fick struktureras upp under arbetets gång. Man märkte under läsningen vad som inte skrevs ut och vad som i sin tur blev det underförstådda. När detta var avklarat gick det även att urskilja olika kategorier som förknippades med olika värden. En del kategorier gick att koppla till det önskvärda samtidigt som en del istället tilldelades mer negativa värden.

När jag läste igenom materialet andra och tredje gången började jag även fundera runt mina analysfrågor. När jag fann svar insåg jag att jag även fick svar på mina forskningsfrågor. Analysfrågorna hjälpte mig på så sätt att jag även kunde få ett svar på mina forskningsfrågor. Teorin fanns med under hela tiden. Jag försökte tänka, men framförallt reflektera, över teorin när jag läst artiklarna ett antal gånger. När jag väl kände mig klar med allt och tyckte att jag fått uttömliga svar på mina forskningsfrågor gick jag tillbaka och tittade så att jag kände att jag fått med alla relevanta delar.

3.2 Urval

Jag har gjort ett målinriktat urval. När jag gjorde detta försökte jag medvetet finna artiklar som på något sätt berörde ”pojkar/män” och ”hedersrelaterat våld/förtryck (Bryman 2011:392-393). Jag har på så sätt valt ut artiklarna och därför även valt bort de som jag inte

tycker passar in. Jag fann sedan många artiklar där alla berörde ett speciellt fall. Nämligen fallet med Abbas Rezai. Istället för att granska artiklar som var skrivna i olika tider, kulturer och sammanhang bestämde jag mig för att fokusera på detta fall. Jag trodde även att det skulle ge ett mer trovärdigt resultat. Urvalet gick till på så vis att jag behövde få några relevanta artiklar inom varje tema. Några som handlade om mordet, några om rättegången där sonen blev dömd, några som handlade om när föräldrarna blev dömda och efterspelet av detta. När jag kände att materialet blev tillräckligt valde jag därför bort andra artiklar som handlade om samma tema.

Jag begränsade mitt urval till artiklar som handlade om mordet på Abbas Rezai. Dessa artiklar kunde ge en bild om hur pojkar som drabbas av hedersrelaterat våld och förtryck beskrivs. Delvis beror detta på att det inte finns speciellt många uppmärksammade fall där unga pojkar har utsatts för hedersrelaterat våld. Dessutom passar även detta fall bra som en fördjupning i ämnet då fallet är omdiskuterat och uppmärksammat. På så sätt finns det också mycket skrivet att ta del av. Det hade därför blivit svårt att få en samlad bild av det sociala problemet om man undersökt artiklar som varit hämtade ut både olika tider och sammanhang. Dessutom kan man i texterna om Abbas Rezai urskilja två pojkar som har drabbats. Abbas Rezai som blev bragd om livet samt sonen som, enligt dagspressen, blev tvingad till att ta på sig mordet. Det finns därför två olika grupper i denna debatt som blir aktuella och relevanta.

Mitt material bestod av både nyhetsartiklar, krönikor samt debattartiklar. Ifall jag enbart hade utgått ifrån nyhetsartiklar så är texterna väldigt strama utan några direkta åsikter. Då blir det också svårare att genomföra en analys. För att finna detta material användes sökfunktionen Retriver Research – Mediearkivet och samtliga nationella tidningar som ingår i studien går att finna genom denna databas. Sökorden har varit: Abbas, Rezai samt hedersmord. Dessa ord har blandats på olika sätt för att kunna få fram artiklarna. LUBsearch används för att finna tidigare forskning. Sökorden har varit heder, pojkar, män, hedersrelaterat våld, hedersrelaterat, honour related violence och men. Dessa ord har blandats för att kunna finna den vetenskapliga forskning som refereras till i denna studie.

Materialet är avgränsat till svenska artiklar från kända tidningar. Det hände även att jag fann intressanta artiklar redan innan studien påbörjades. Därför är artiklarna 3, 14, 10, 15 & 17 hämtade via google.se. De har ett innehåll som är lämpligt för analysen och därför har jag valt att ta med dessa artiklar trots att de inte går att finna via databasen Retriver Mediasök. Utöver detta fann jag även 2 artiklar (12 & 18) via databasen där det bara fanns en

sammanfattning av artikeln. Eftersom att jag tyckte att dessa artiklar verkade intressanta letade jag upp den fullständiga versionen genom google.se

Jag har använt mig utav totalt 18 artiklar. Inom ramen för dessa 18 artiklar tycks hela händelseförloppet framträda även om mitt syfte är att granska konstruktioner. Några artiklar är skrivna i samband med mordet, några i samband med att sonen dömts, några i samband med att fallet får resning samt några i samband med att föräldrarna dömts. Variationen av teman har varit viktigt för att även kunna få in sonens historia i empirin. För att kunna göra en djupgående analys var det också noga att jag inte hade ett för stort material utan materialet skulle gå att analysera i förhållande till studiens storlek och tidsram. Eftersom att jag kunnat se olika aspekter samt fått svar på mina forskningsfrågor är materialet med 18 artiklar tillräckligt. De artiklar som har granskats är relevanta och har varit användbara. Färre artiklar skulle dock ge en bristfällig bild genom att man inte skulle kunna granska flera artiklar från varje tema. Detta skulle i sin tur också leda till att det skulle vara svårare att analysera.

Artiklarna är skrivna åren 2006-2014. 8 stycken av artiklarna kommer från tidningen Aftonbladet. 3 stycken från Dagens Nyheter. 1 artikel är hämtade från Sydsvenskan och sedan granskas även 2 artiklar var från Göteborgs-posten, Svenska Dagbladet samt Expressen. Eftersom jag har avgränsat mig till tidningar vars ambition är att vara nationella så har jag också försökt granska minst en artikel från de största och mest välkända svenska tidningar.

Jag har framförallt använt mig utav ordet ”pojkar”. Detta innebär dock inte att pojkarna strängt har varit under 18 år. Detta beror främst på att Abbas Rezai var 20 år gammal när han blev mördad och att den dömde sonen var myndig då fallet fick resning. Jag hade därför förlorat både material samt relevanta artiklar ifall jag bestämde mig för en viss åldergräns. Det hade i sin tur också bidragit till att jag inte hade kunnat analysera det som jag har velat undersöka.

3.3 Metodens förtjänster och begränsningar

Textanalysen begränsar på så sätt att det inte går att ta del av pojkarnas faktiska åsikter och subjektiva känslor. Detta beror på att analysen har gjorts på tidningsartiklar. Det blir på så sätt tidningarnas ord om pojkarnas känslor och upplevelser som har granskats. Genom att utgå från en textanalys utifrån en kvalitativ metod kan därför bilden bli begränsad men också djupare.

När jag väljer att utgå från en kvalitativ analys visar resultatet inte på en generell bild. Detta innebär att det inte går att dra en generell slutsats om att resultatet av denna studie

skulle stämma och passa in för alla. Analysen är mer djupgående och fokuserar på att få fram känslor och ordens egentliga innebörd. Därför ger resultatet en annan bild jämfört med om studien utgått från en kvantitativ metod (Bryman 2011:371-372).

3.4 Källkritik

Bryman (2011:488-489) skriver att det finns fyra kriterier som kan bedöma olika dokumenters kvalitet. Eftersom även dagspress räknas in som dokument är dessa kriterier relevanta för denna studie. Först studerar vi autenticitet. Jag skulle vilja påstå att materialet är äkta då de utifrån mitt syfte är en förstahandskälla.

Nästa steg är trovärdighet. Finns det felaktigheter eller förvrängningar i materialet? Det skiljer sig en hel del mellan detaljerna i artiklarna. Visserligen är inte alla artiklar skrivna under samma år, vilket gör att det har hunnit komma ny information. De nyare artiklarna har därför kunnat skriva om domen mot föräldrarna medan de äldsta artiklarna enbart har skrivit om Abbas död. Det skiljer sig även mellan vissa detaljer i texterna, till exempel i vilken ordning händelseförloppet gick till. Nu är det dock inte det som jag avsåg undersöka och dessa variationer har inte spelat någon större roll. Jag är därför inte lika intresserad av om mitt material återger händelser på ett korrekt sätt eller inte. Huvudsaken var istället att det går att finna ett mönster och att artiklarna berörde det aktuella ämnet. Jag ville komma åt det som allmänheten tar del av för att få en förståelse av hur pojkar som drabbas av hedersrelaterat våld beskrivs.

Steg nummer tre är representativitet. Det handlar om hur typiskt materialet är i sin kategori. Det är svårt att ge svar på hur hög studiens representativitet är då det knappt finns några tidigare studier om pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld. Jag har därför inte mycket att jämföra mina resultat med. Det fjärde och sista kriteriet är meningsfullhet vilket beskriver hur tydligt och begripligt materialet är. Det material som jag kommer att använda i denna studie är lättläst och enkelt att förstå. Det förekommer inga krångliga ord och materialet är skrivet i nutid.

Att dagspress och kvällspress skiljer i kvalitet är inte relevant för denna studie. Om något som framkommer i artiklarna skulle vara felaktigt kommer inte detta förändra mitt resultat då mitt syfte är att undersöka det underförstådda, kategoriseringar samt beskrivningar. Det som dock kan spela roll är huruvida de granskade artiklarna är nyhetsartiklar, krönikor eller debattartiklar. I de två sistnämnda framkommer personliga åsikter som kan ha påverkat resultatet av studien. Jag har därför varit noga med att i bilagan markera vad det är för typ av

artikel. Att tidningarna har olika ideologiska utgångspunkter kan också vara värt att nämna. Materialet är hämtat ur flera olika tidningar, som har varierade ideologiska utgångspunkter, men detta är inget som framkommer eller blir tydligt när man läser materialet. Åsikter om till exempel kön och sexualitet skulle vara intressant för mig, men jag kan inte finna några skillnader mellan olika tidningar och åsikter om detta. Dessutom verkar samtliga tidningar ha en snartlik definition av vad hedersrelaterat våld är. Vilka tidningar det är som tar upp heder har varierat och jag kan inte skilja ut någon speciell artikel eller tidning från mängden.

3.5 Metodens tillförlitlighet

Enligt Bryman (2011:353-356) finns det två olika kriterier som kan bedöma en kvalitativ undersökning. Det första är tillförlitlighet som i sin tur består av fyra delkriterier. Trovärdighet som innebär att forskarens teoretiska idéer ska stämma överens med det man observerar. Överförbarhet handlar om ifall det går att generalisera resultaten till andra sociala miljöer. Pålitlighet syftar till ifall studien går att upprepa och få samma resultat. Det sista kriteriet är ”en möjlighet att styrka och konfirmera” som innebär att man som forskare agerat i god tro och försökt vara så objektiv som möjligt.

Metoden i denna studie har möjliggjort att jag har kunnat få svar på mina forskningsfrågor. Textanalysen tillsammans med teorin underlättade för mig när jag ville analysera till exempel genus. Den kvalitativa analysen underlättar för en djupare analys där jag kan granska olika konstruktioner. Det insamlade materialet har dessutom en stark koppling till både metod och material. Detta gör att materialet blir trovärdigt. Det skulle även vara möjligt att kunna generalisera resultaten till andra sociala miljöer. Dock är nog studien relativt geografiskt bunden och går inte att generalisera till exempelvis Mellanöstern. Däremot skulle det gå att göra om studien och få ett liknande resultat i Sverige. Man kan därför påstå att studien till viss del har en överförbarhet. Det som talar emot detta skulle kunna vara tidsperspektivet. Ifall man upprepar denna studie om 50 år kan resultatet säkerligen bli annorlunda. Detta beror delvis på att nytt material kommer att publiceras. Men också på att våra normer/värderingar/upplevda verklighet förändras över tid. Studien är på så sätt begränsad till nutid då samhället är under en konstant förändring. Pålitligheten i studien kan därför variera beroende på vilka faktorer man väljer att utgå ifrån.

Eftersom att jag inte har några privata intressen inom detta ämne tror jag att jag har haft relativt enkelt för att hålla mig objektiv. Jag har inte träffat några respondenter som skulle kunna påverka resultatet. Målet har varit att kunna hålla sig så neutral som möjligt utan att

försvara någon grupps intresse. Resultatet kommer inte heller att påverka mig personligen vilket gör det enklare att vara objektiv. Genom dessa meningar vill jag hävda att jag har agerat i god tro och försökt vara så objektiv som möjligt.

Det andra kriterium som Bryman (2011:356-357) tar upp är äkthet. Även detta kriterium är indelat i mindre delkriterier. Rättvis bild syftar till ifall man har gett en rättvis bild av alla åsikter som kommer fram i studien. Ontologisk autenticitet handlar om ifall de personer som medverkat i studien känner att de får en bättre förståelse av sin sociala situation. Tredje kriteriet är pedagogisk autenticitet. De syftar till ifall de medverkande i studien har fått en större förståelse av hur andra personer i miljön uppfattar sin situation. Katalytisk autenticitet innebär ifall deltagarna kan förändra sin situation med hjälp av studien. Sista kriteriet är taktisk autenticitet som handlar om ifall deltagarnas möjligheter att vidta åtgärder har ökat.

Denna studie utgår ifrån dagspress vilket innebär att jag personligen inte har träffat någon person för exempelvis intervju eller observation. Därför går det inte att besvara ifall de medverkande fått en större förståelse för sin sociala situation. I det stora hela är det svårt att kunna besvara dessa kriterier då metoden i studien inte har krävt att man måste träffa några i den sociala situation som jag har undersökt.

För att kunna genomföra en textanalys är det viktigt att man förstår texten och samhällets sammanhang. Samhället påverkar och blir påverkat genom texter. Eftersom jag är uppvuxen i Sverige och i detta samhälle vill jag påstå att jag förstår och kan problematisera det sammanhang som texten är skriven i. Detta ger även studien en större trovärdighet (Boréus 2011:149). Det kan dock nämnas att det möjligtvis är svårare att förstå en hederskultur om man själv inte har några erfarenheter från denna.

Redan i början av arbetet stötte jag på ett problem då jag uppenbarligen inte riktigt visste vad jag ville undersöka. Innehållet hängde inte ihop och det gick inte att finna någon röd tråd. Därför har jag lagt mycket tid på att precisera både metod, problemformulering och forskningsfrågor. Det har även varit problematiskt att finna artiklarna till studien. Jag har varit tvungen att byta databas från Artikelsök till Retriver Reseach då jag inte har funnit några relevanta artiklar. Samma svårigheter uppstod sedan på Retriver Research. Jag var inte nöjd med det jag hittade och tyckte att alla artiklar var för lika. Det slutade helt enkelt med att jag även fick använda mig av artiklar som jag med hjälp av sökmotorn google.se funnit redan innan arbetets start.

3.6 Etik och forskningsetiska frågor

Studien är inte etisk känslig. Det finns fyra grundläggande etiska frågor, men dessa har inte speciellt stor betydelse i denna typ av studie. De etiska frågorna handlar om frivillighet, integritet, konfidentialitet och anonymitet. Dessa är sin tur indelade i informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet (Bryman 2011:131-132). Denna studie genomförs via en textanalys och kommer därför inte behöva ta hänsyn till dessa krav. Jag har granskat offentliga nyhetsartiklar och har därför inte haft några samtal med en annan människa. Personerna är till största del redan anonyma i artiklarna som har analyserats. Jag har inte använt mig av andra personuppgifter än vad som framkommer i artiklarna och jag har inte kunnat fråga om samtycke. Däremot kommer mitt insamlade material enbart att användas i denna studie. På så sätt kan man säga att jag tar hänsyn till nyttjandekravet (Bryman 2011:131-132).

Det finns en risk att jag reproducerar samma föreställningar som de som jag undersöker. Att man på så sätt bara för vidare det som dagspressen förmedlar. Jag har försökt undvika att göra detta och ständigt ha det i tankarna. Likaså har jag försökt tolka texterna på rätt sätt utan att förvränga det som artiklarna tar upp. Det är också viktigt att komma ihåg att min kunskap kan vara ideologiskt präglad. Det innebär att jag förstår min situation utifrån bland annat geografiska, sociala och kulturella faktorer (Kalman 2006:71). Jag har exempelvis aldrig varit i kontakt med hedersvåld eller hederskultur vilket kanske har kunnat påverka studien.

Andersson och Swärd (2008:243) skriver att det är lätt hänt att minoritetsgruppers perspektiv hamnar i skuggan jämfört med mer generella perspektiv. Till viss del har jag försökt förhålla mig till detta genom att tänka på att det finns flera olika grupper i materialet. Men det är tidningarnas beskrivningar som ligger i fokus och på så sätt hamnar övriga perspektiv i skuggan. Det kan tyckas vara etiskt känsligt men eftersom att studien har en annan utgångspunkt är det trots allt inte aktuellt i denna analys.

Det finns en etisk aspekt i hur jag har förhållit mig tolkningen av texterna. Det kan till exempel uppstå missuppfattningar eller att läsaren tolkar det som jag skrivit på ett annat sätt. Jag vill tydliggöra att jag inte har varit ute efter att förminska den problematik som finns. Jag hävdar inte att kvinnor/flickor inte blir drabbade. Jag förnekar inte att det finns en problematik oavsett kön och det skulle behövas både mer förebyggande arbete samt forskning. Jag förespråkar varken ett visst kön, kultur, nationallitet, etniskt ursprung eller sexuell läggning.

Jag vill därför påpeka att det inte är mina egna åsikter som framkommer i analysen. Mina egna åsikter har jag lagt åt sidan när denna studie gjordes. Studien är inte heller till för att skada någon, varken på kort eller på lång sikt.

4. Teorier

Studien har tagit ett avstamp i ett socialkonstruktivistiskt perspektiv för att sedan ta avstamp i queerteorin samt normaliseringsteorin. Varför jag har valt just dessa teorier beror på att dessa kunde ge mig en förklaring på mina formulerade forskningsfrågor. I analysen intresserar jag mig för de konstruerade könsrollerna men också för det normala/avvikande.

4.1 Normaliseringsteori

Aktuella begrepp ifrån normaliseringsteorin som används i analysen är normalt, avvikande/onormalt, normer samt normaliteter. Normaliseringsteorin utgår ifrån att det finns något som klassas som normalt men också något som klassas som avvikande. Normer, som är en form av oskrivna lagar, och normalitet är centralt i människors liv och man kan säga att människan strävar efter att vara normal. Däremot är inte normer och normalitet något bestämt utan dessa förändras över tid. Det finns också många olika normaliteter. I varje liten grupp finns en egen normalitet som medlemmarna i gruppen man strävar efter. Man kan se normalitet som något som är kulturellt önskvärt. Denna normalitet upprätthålls av människors värderingar och normer (Svensson 2007:17-19).

Det är inte normaliteten som märks utan det är istället motsatsen, det avvikande. Det är först när någon gör något avvikande som vi tänker på det. Under hela vårt liv genomgår vi en lång process där vi socialiseras in i det som ses som normalt. Normaliteten är även kopplad till makt. Makt över det avvikande. Ett exempel är när socionomer försöker hjälpa utsatta människor in i den accepterade normaliteten igen. Missbruk ses som avvikande och därför försöker socionomen få personen att sluta med detta för att bli ”normal” (Svensson 2007:19-22).

När jag tar hjälp av dessa begrepp i min analys är det delvis för att kunna få svar på analysfrågan om vad som ses som legitimt respektive illegitimt. Begreppen ger också stöd när frågeställningarna besvaras. Att kartlägga vad som ses som normalt respektive avvikande underlättar beskrivningen av olika grupper. När materialet analyseras kommer begreppen också kunna ge mig svar på olika kategoriers värde och egenskaper.

4.2 Queerteori

Inom queerteori finns det ett antal begrepp som jag tar hjälp av i min analys. Samtliga begrepp är myntade av Judith Butler och jag utgår från hennes syn på teorin. Queerteorin lägger fokus på genus, kön och sexualitet. Man intresserar sig för motsatser samt upprepningar för att se hur kön/sexualitet och dess innebörd konstrueras. Ett centralt begrepp är "heteronormativet" som jag också använder i analysen. Begreppet "heteronormativitet" menar på att heterosexualitet är det som ses som normalt och övriga sexualiteter stämplas som avvikande. Vi människor tar den "normala sexualiteten" för given och antar att alla människor runt omkring oss tillhör denna innan något annat bevisas. Runt detta begrepp byggs sedan det "manliga" och det "kvinnliga" upp (Ambjörnsson 2006:42-47). Även dessa begrepp är centrala i denna studie.

De egenskaper som ses som typsikt kvinnliga eller manliga är skapat genom oss människor. De har vuxit fram genom kulturella, ekonomiska och historiska faktorer. Likadant har tankarna kring "vi" och "dem" skapats på samma sätt. De olika kategorierna är motsatser till varandra (Ambjörnsson 2006:40-42). Det är även på detta sätt som begreppet "vi och dem" kommer att användas i analysen. Begreppet i sig är inte myntat av Butler men kommer att användas i analysen på samma sätt som manligt och kvinnligt, det vill säga som motsatser till varandra. "Vi" kommer att syfta till det svenska/skandinaviska. "De" blir istället det främmande och utländska. Samma sak händer när man använder sig av begreppen "manligt" och "kvinnligt". Dessa blir motsatser till varandra och i studien används begreppet för att kunna tydliggöra skillnader. Jag har därför valt att utöka teorin med begreppet "vi och dem" då det var användbart i analysen.

Begreppet "heterosexuella matrisen" skapades av Butler och innebär att det bara finns kvinna eller man och detta är kontextbundet till heterosexualiteten. (Ambjörnsson 2006:109-113). Man skulle kunna säga att analysen utgår ifrån denna "heterosexuella matris" men detta är inte utskrivet. Istället kommer ord som motsatser samt manligt och kvinnligt att hamna i fokus (Ambjörnsson 2006:109-113).

Performativitet innebär att man genom talet också bidrar till handling. Det man säger är inte bara tal utan kan också vara en upprepning för att förstå de sociala koderna. Föreställningar om könet/genus bekräftas av dessa ständiga upprepningar (Butler 2005:89-93). Performativitet blir på så sätt ett aktuellt begrepp i analysen. Detta benämns dock oftare som upprepningar för att göra studien mer lättläst. Genom att uppmärksamma upprepningarna kan man också se vad som är önskvärt eller inte för en specifik grupp. Härigenom kan man

sedan urskilja början till en beskrivning av den specifika gruppen. När det förekommer upprepningar kan jag också bli mer säker på att jag har tolkat materialet på rätt sätt.

Genom att se vad som ses som sina motsatser, men också begreppens roll i materialet, går det att få svar på några analysfrågor. Dessa begrepp resulterar i olika kategorier som är användbara i arbetet mot att besvara frågeställningarna. I analysen ställs därför manligt och kvinnligt, samt ”vi och dem”, som motsatser till varandra. I denna studie har jag även använt mig av begreppet ”maskulinitet”. Med detta menar jag det som ses som typiskt manligt. Det blir på så sätt också en motsats till det som ses som kvinnligt. Maskuliniteter blir därför ett ideal för det manliga.

5. Kunskapsläget

Denna studie har granskat pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld. Det har också varit detta forskningsfält som jag har fördjupat mig i inom den tidigare forskningen. Utöver detta har även studier om maskulinitet samt hedersrelaterat våld i stort fått ta plats.

Det finns knappt någon tidigare forskning som berör pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld. Det kan hända att pojkar omnämns i ämnet, men oftast pekas de ut som förövare. Det har även varit svårt att finna någon forskning som visar hur massmedia, och framförallt dag- och kvällspress, konstruerar olika fenomen och grupper, men också se om massmedia gör skillnad mellan män och kvinnor i frågan. Det finns därför ett hål i forskningen. En kunskapslucka där pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld faller bort. Men också en kunskapslucka som skulle kunna förklara om och i så fall hur kön och övriga samhället konstrueras och beskrivs av massmedierna.

5.1 Kritisk diskussion

Majoriteten av den tidigare forskningen skulle jag vilja påstå håller hög vetenskapligt kvalitet. Den forskning som finns med är till stor del artiklar som är granskade, så kallade peer reviewed. Dessutom går det även att finna avhandlingar under det kommande avsnittet. Den övriga tidigare forskning, som varken är granskad eller är skriven som en avhandling, bedömer jag ändå som vetenskapligt pålitlig då dessa resultat visar på samma mönster som den granskade forskningen. Det är inget som skiljer sig avsevärt åt jämfört med något annat utan i det stora hela pekar allt i samma riktning.

Det man skulle kunna vara mer kritisk till är var och när den tidigare forskningen blev skriven. Den äldsta artikeln blev författad 1997 och handlar om maskulinitet. Är denna artikel fortfarande relevant? Jag skulle vilja påstå detta men man får inte heller glömma av att vissa förutsättningar har förändrats då man flyttat dem till en ”annan tid”. I övrigt är den tidigare forskning författad (eller beskriver situationer) i Västvärlden. Vi lever relativt likt och länderna är på ett ungefär lika utvecklade. Det hade varit mer problematiskt ifall forskningen beskrev situationer i andra länder med annan kultur/religion. När forskningen är författad i Västvärlden bedömer jag den som applicerbar på vårt samhälle. I fråga om tid så är den övriga forskningen skriven 2003 eller framåt, vilket vill säga är som äldst 12 år gammal. Forskningen känns på så sätt fortfarande relevant

5.2 ”Vi och dem”

Eldén (2003:68) har lyckats identifiera två grupper i debatten kring hedersvåld. Den ena är den jämställda och skandinaviska gruppen som är överordnad gruppen kurdiskt kvinnoförtryck (Eldén 2003:68). Svensk kultur kopplas samman med frihet och är eftersträvanvärt. Den kurdiska/arabiska kulturen kopplas därför ihop med motsatserna. På så sätt har man också gjort en markering i vilket av begreppen som är mest positivt laddat (Eldén 2003:70).

Gruber (2011:158-159) är också inne på kulturens betydelse, men hon väver även in faktorn kön. Hon konstaterar att skolan delar in pojkar och flickor med annan etisk bakgrund i två grupper. Flickorna ses som möjliga offer för hedersrelaterat våld och förtryck medan killarna målas upp som möjliga förövare. I undersökningen framkommer det också att flickorna ibland kan beskrivas som ”frihetskämpar” som arbetar för de mänskliga rättigheterna. På så sätt ses också dessa flickor som mer ”svenska” än pojkarna som anses bevara hederskulturen. Det är detta kön som kopplas ihop med att hedersrelaterade normer och att värderingar förs vidare. Pojkarna blir stämplade som något problematiskt som skiljer sig från ”svenskheten” (Gruber 2011:158-159).

5.3 Begreppet heder

Schlytter (2012:25-27) identifierar två betydelse av begreppet heder. Den ena betydelsen är att man ska kontrollera kvinnorna, sina systrar och döttrar. De förväntas vara oskuld och ryktet är viktigt. Den andra betydelsen av ordet heder kopplas ihop med ära, godhet och respekt. Dock var dessa positiva aspekter av ordet heder främst hopknutet till män och

maskulinitet. Männerna ses till skillnad från kvinnorna som pålitliga och ärliga. Ryktet är viktigt för båda könen men det kan komma till uttryck på olika sätt.

Eldén (1998:91) är inne på att det till största del är mannen som har heder. Det är denna heder som ska bevaras och det innebär att det skapas en maktrelation då mannen måste kontrollera sina döttrar. Döttrarna kan nämligen förstöra mannens heder genom att bryta mot familjen/mannens normer. Narayani (2003:5-23) är inne på samma spår. Dottern är en symbol för äran och denna ära kan lätt förstöras. Kvinnor är en lös egendom som tillhör männen och det är bara en kärleksrelation mellan en man och en kvinna som ses som den enda rätta. Enligt Jemteborn (2005-143-145) kontrolleras flickorna för att hela familjens rykte kan smutsas ned om dessa bryter mot normer som männen har bestämt. Flickans handlingsutrymme blir därför inskränkt. Leung och Cohen (2011:507-526) skriver också om heder och kultur men menar att det även finns individuella skillnader. Individerna finns alltid i ett kulturellt sammanhang men härifrån kan de skapa sina egna åsikter och individuella ställningstaganden.

5.4 Pojkar och män som utsätts för hedersrelaterat våld

Det går att finna vissa studier som berör män som har utsatts för hedersrelaterat våld. Ett exempel är Schlytter & Högdin & Ghadimi & Backlund & Rexvid (2009:86-93) som har gjort en större studie om hur flickor och pojkar lever och uppfattar sin situation i förhållande till hedersrelaterat våld. 4 % av alla pojkar i studien uppgav att de var tvungna att leva efter minst tre normer som handlade om oskuld, umgänge och partnerval, samt att de hade restriktioner om vad de fick göra i skolan/på fritiden. Man kunde även finna att 3 % av dessa pojkar regelbundet var utsatta för kontroll, kränkande behandling, hot eller våld. Man kunde se en signifikant skillnad mellan föräldrarnas utbildning och hedersrelaterat våld och förtryck. Det gick även att se ett samband mellan familjens religion, etniska bakgrund och starka normer kring oskuld, umgänge, partnerval samt restriktioner i skolan/fritiden.

En annan forskare som har lagt fokus på att försöka kartlägga männens situation är Thapar-Björkert. Thapar-Björkert (2009:47-50) har skrivit en artikel om män och hedersrelaterat våld i Storbritannien och Sverige och har kommit fram till att även män kan bli utsatta för det hedersrelaterade våldet. Drabbade män får dock inte samma konsekvenser som kvinnor. Eftersom män har mer makt i samhället har de inte heller samma tryck och press på sig. Familjen har lättare att förlåta ifall det skulle bli fel. Männerna har även en större ekonomisk frihet och det är lättare att bryta sig ut från familjen. Exempel på vad utsatta män kan drabbas av kan vara att de förväntas kontrollera sina systrar. Det har även förekommit att

män tvingats att döda sina systrar eller ta på sig skulden för ett mord som någon annan familjemedlem har begått. Ifall dessa män vägrar utföra det som familjen förväntar sig riskerar de att bli utfryssta. De utsatta männen får på så sätt dubbla roller och gränsen mellan offer och förövare kan vara svårt att urskilja (Thapar-Björkert 2009:51-53, Socialstyrelsen 2013:17-18 & Kruton 2012:17:22)

5.5 Maskulinitet

Det finns tidigare forskning som handlar om maskulinitet och dess betydelse. Gutmann (1997:385-409) är inne på att kvinnlighet är något naturligt men manlighet måste man hävda. Framförallt tydliggörs detta i patriarkala familjer. Åkerström, Burcar och Wästerfors (2011:103-124) tittar också på maskuliniteter men kopplar samman detta med identitet. Det kan hända att olika identiteter hos en person blir motstridiga. Ett exempel på detta kan vara ”man” och ”offer”. Talar man med män som varit utsatta för rån eller misshandel i Sverige ser man att dessa genom sitt språk ändå utgår från en typ av maskulinitet när de berättar om händelsen.

Plummer & Geofroy (2010:1-17) visar att det finns en manlighet som man som pojke behöver lära sig att följa. Denna manlighet står över både samhällsklass och ras, men däremot kan man se att det är enklare för välbärgade män att säga nej till att vara utsatt för kontroll och liknande inom gruppen.

5.6 Media

Lorentzen (2008:73-93 samt 97) visar i sin avhandling hur uppmärksamheten kring hedersrelaterat våld fick mer utrymme i tidningsmedier efter mordet på Pela och Fadime. I sin studie försöker han också urskilja hur ofta man ger förslag på åtgärder mot det hedersrelaterade våldet, samt vilka åtgärder som beskrivs och vem det är som uttalar sig om detta. Han kommer fram till att det vanligaste förslaget är att ändra lagstiftningen och myndigheters arbete. De som i störst utsträckning får uttala sig om åtgärder är politiker och debattörer.

6.1 Bakgrund

Abbas Rezai var en 20-årig pojke som blev kär i en 16-årig flicka. De träffades över internet och inledde sedan en kärleksrelation. Flickans föräldrar uppskattade inte deras kärleksförhållande utan önskade istället att deras dotter skulle gifta sig med en manlig kusin som bodde i Danmark. Flickan var strängt kontrollerad och hade en begränsad handlingsfrihet. Hon fick inte ha en mobiltelefon eller titta på tv. Eftersom Abbas tyckte synd om hans flickvän åkte han till Högsby, där hon bodde, och hämtade henne. Han körde henne till Skellefteå och där levde paret tillsammans ett tag. Flickans föräldrar ringde och ville att de skulle komma tillbaka. Vissa i familjen åkte även till Skellefteå för att leta efter henne. Helt plötsligt förändrade föräldrarna attityd och de berättade för dottern att de planerade ett bröllop mellan henne och Abbas. Flickan blev glad och övertalade Abbas om att åka tillbaka. När de kom tillbaka till Högsby fanns även socialtjänsten med som stöd.

Väl tillbaka delade familjen upp sig och Abbas gick in i en lägenhet tillsammans med fadern samt flickvännens bror. Modern och flickvännen gick till en annan lägenhet. Dottern ska senare ha hävdats att hon har blivit drogat. Under natten dödades Abbas under tortyr. Förövarna hade hållt kokande olja över honom, skurit av hans lillfinger samt knivhuggit honom ett flertal gånger. Det var först när socialtjänsten började bli oroliga som man hittade kroppen. Föräldrarna, men även ena sonen, begärdes häktade. Sonen tog sedan på sig hela skulden och blev i tingsrätten dömd till fyra års slutet ungdomsvård samt utvisning. Bevisen räckte inte till att döma föräldrarna trots att den tekniska bevisningen visade på att det var flera gärningsmän. Efter fyra år i ungdomsfängelse tar sonen tillbaka sitt vittnesmål. Han ändrar sin historia och berättar att det var föräldrarna som utförde mordet. Sonen blev sedan tvingad till att ta på sig skulden. Det blir resning i fallet och föräldrarna döms till tio års fängelse och därefter livstids utvisning (Linné 2009, Svenska Dagbladet 2011, Zachariasson & Eslander 2011).

7. Resultat och analys

7.1 Inledning samt kodning

I den kommande texten kommer jag framförallt tala om fem olika personer. Den första är Abbas Rezai som blev mördad utav flickvännens föräldrar. Han kommer att benämnas som Abbas. Flickvännen till Abbas kommer att bli nämnd som antingen "flickvännen" eller "dottern". Flickvännens äldre bror, som först tog på sig mordet på Abbas kommer att bli benämnd som antingen "sonen" eller "flickvännens bror". Utöver detta kommer analysen även beröra föräldrarna till flickvännen. Dessa kommer att bli skrivna som "föräldrarna".

I min kodning har jag kunnat urskilja två olika kategorier av människor. Delvis de onda men också de goda. Abbas och hans flickvän tillhör de goda. De som placerats i den "goda gruppen" tilldelas ord med positiva laddningar och deras handlingar beskrivs som något bra och gott. Personerna i gruppen strävar efter frihet. I den onda gruppen hamnar flickvännens föräldrar men också socialtjänsten och samhället i stort. Dessa beskrivs övervägande negativt och deras handlingar är hemska och brutala. Tvång är en del av dessa handlingar. Att de tvingar och kontrollerar. Socialtjänsten och samhället stämmer dock inte in i det sistnämnda. Där blir istället passivitet det som målas upp som det negativa. Den onda gruppen förknippas och beskrivs som förövare medan personerna i den goda gruppen blir offer. Sonen däremot pendlar mellan båda grupper beroende på vilken artikel man läser. I somliga artiklar blev han tvingad till mordet, men sedan valde att berätta sanningen, och hamnar därför i den goda gruppen. I andra artiklar framkommer det att sonen ändrat sitt vittnesmål på grund av att han inte ville bli utvisad och på så sätt inte är trovärdig. Detta gör att han placeras i den onda gruppen. I den goda gruppen hamnar även det skandinaviska/svenska. I den onda gruppen placeras istället det främmande och utländska.

7.2 Beskrivning av pojkar utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

I artikel 12 kan man läsa att det inte bara är kvinnor som blir drabbade av våldet. Men det formuleras som "våldet är för att skydda familjens anseende mot det sexuella hotet utifrån".

Flickors pojkvänner kan därför drabbas för att det är flickan som lever i en hederskultur.

Det finns de artiklar som skriver att pojkar kan bli utsatta för det hedersrelaterade våldet. Mer ofta skriver man dock om kvinnan och hennes koppling till heder. I vissa artiklar börjar man att skriva om pojkarnas situation men sedan går man över och berättar om kvinnorna,

eller tvärt om. Ibland framgår det också att man inte får glömma att även pojkar kan bli utsatta för det hedersrelaterade våldet.

”Dessutom har det ju alltid handlat om flickor och kvinnor som har utsatts. Här fanns inga tecken på konflikt av det slaget. Dottern skulle ju komma hem och föräldrarna frågade om äktenskapslagarna.”

(Artikel 13)

7.3 Analys av pojkar utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck

När man skriver att pojkar kan bli drabbade av det hedersrelaterade våldet om de blir tillsammans med en flicka som lever i en hederskultur tar man avstånd ifrån att möjligheten att även pojkar blir drabbade på samma sätt som kvinnor. Artikeln förmedlar istället att pojkar endast kan bli utsatta om de träffar en flicka, inte i sina egna familjer.

De artiklar som tar upp att även pojkar kan drabbas av hedersrelaterat förtryck och våld är också noga med att pojkar bara är ett av de två kön som blir drabbade. Författaren skriver i dessa fall tydligt att det brukar vara kvinnor som blir utsatta och pojkarna nämns ofta bara i en mening eller stycke. Man gör en tydlig skillnad på könen och genom att förknippa hedersrelaterat våld som ett kvinnligt problem får man samtidigt en föreställning om vad som är manligt. När man skriver att man inte får glömma att även pojkar kan drabbas av det hedersrelaterade våldet blir detta som en ”kom-ihåg-lapp” mest för att man måste nämna det. Ur ett queerperspektiv kan dock denna påminnelse vara nödvändig då man tillskrivit olika kön olika egenskaper. Genom upprepningen att även pojkar kan bli drabbade kan detta möjligtvis bidra till en förändring.

Det finns ingen fri kärlek för kvinnornas del. Tillsammans med de övriga artiklarna pekar detta i riktning mot att även dottern var offret. Det var hon som var inlåst i en hederskultur och det är henne som föräldrarna försöker skydda. I de flesta artiklar nämns det inte, förutom indirekt i historien om Abbas, att pojkar kan bli utsatta för det hedersrelaterade våldet. Underförstått ger detta en tolkning om att pojkarna inte är drabbade på samma sätt som kvinnorna. Pojkarna hamnar på så vis i skuggan och det är flickorna som det blir mest synd om, trots att artiklarna i det stora hela handlar om Abbas Rezais öde. Motsatserna blir här tydliga och det är lätt att urskilja det manliga respektive kvinnliga.

Eftersom majoriteten av artiklarna skriver om samma sak och ingen sticker ut går det att dra tydliga paralleller till det som Butler kallar för upprepningar. Genom att artiklarna skriver

om samma sak och också upprepar det som andra har sagt gör detta att man får en förväntan av vad de olika könen är eller förväntas vara. Ett exempel på detta är när artikel 12 börjar med att beskriva Abbas historia för att sedan diskutera allmänt om hedersrelaterat våld kopplat till flickor. När artiklarna förknippar heder och våldet med just flickor, och inte nämner speciellt mycket om pojkar, sänder det signalerna om att det enbart är flickor som kan utsättas för denna typ av våld. Att göra dessa upprepningar skapar enligt Butler (2005:89-93) förväntningar om de två könen.

7.4 Beskrivning av heder och uppkomsten av denna

När artiklarna tar upp begreppet heder gör de detta framförallt kopplat till dotterns och hennes bakgrund. Dottern har inte fått ha mobiltelefon eller fått titta på tv. I artikel 16 skriver man i slutet att det var heder som låg bakom mordet då dottern inte fick välja sin pojkvän, samt att sonen tog på sig skulden för mordet. I majoriteten av artiklarna framkommer det att dottern var kontrollerad och man drar parallellen att det var hedersmord på grund av att dottern blivit tillsammans med fel pojke.

”Alla barnen ska ha haft en begränsad rörelsefrihet och speciellt blev den då 16-åriga dottern mycket hårt kontrollerad. Hon följdes till och från skolan av sina bröder och fick inte ha mobiltelefon eller titta på tv.”

(Artikel 10)

Flera av artiklarna är noga med att förklara att Abbas dödades under ”gräsliga former”, har varit utsatt för tortyr eller att mordet var brutalt. I artikel 5 och 15 uppmärksammar man att dottern inte ville leva som föräldrarna tyckte. När Abbas har hämtat henne väljer hon att både klippa av sig håret samt ta av sig sjalen runt håret. I artikel 15 framgår det att hon vittnade mot sina föräldrar utan huvudduk (Artikel 2, 5, 6, 9, 10, 13 och 16).

”Han tog med henne till sin hemstad Skellefteå där de levde tillsammans i hans bostad. Då klippte flickan sitt hår och slutade att bära slöja.”

(Artikel 5)

”Utan huvudduk och på flytande svenska började hon berätta om mordnatten.”

(Artikel 15)

7.5 Analys av heder och uppkomsten av denna

När heder tas upp ligger fokuset på dottern och inte på Abbas. Även om det var Abbas som blev mördad diskuteras hedersbegreppet främst i förhållande till dottern och hennes kontrollerade liv. Men samtidigt skriver flera av artiklarna hur brutalt själva mordet var. Abbas blir på så sätt ett offer, men det innebär inte att han därför automatiskt är ett offer för det hedersrelaterade våldet. Mordet i sig beskrivs som hemskt men det är inte alltid tydligt att hedern är förknippad till Abbas. Istället görs denna koppling till dottern.

Abbas flickvän blir även beskriven som en frihetskämpe i artiklarna 5 och 15. När man läser om hur hon klipper av sitt hår samt väljer att ta av sig sjalen får man som läsare uppfattningen av att hon väljer att trotsa sina föräldrar. Man får en tanke av att hon ser sig som mer skandinavisk än hennes föräldrar. När man läser att hon vittnade mot sina föräldrar utan huvudduk är dessa meningar positivt laddade. Dottern var nu fri och kunde leva sitt liv. Därför blir tolkningen av detta att det som ses som det skandinaviska (att vara utan sjal samt klippa av sitt långa hår) är det som man ska sträva efter. Det är idealet som de invandrade tjejerna kämpar efter. Samma mönster går också att finna hos Gruber (2011:158-159). Men man kan också gå ett steg längre och därför kunna se egenskaper kopplade till kön. Även här kan man se likheter till det som Judith Butler kallar för upprepningar.

Heteronormativiteten synliggörs genom att det inte i en enda artikel ens nämns något om övriga sexualiteter. När författarna till artiklarna skriver om förbjuden kärlek, kärlekshistoria och liknande syftar man till Abbas och hans flickvän. Det vill i sin tur säga kärleken mellan en man och en kvinna. Även flickvännens föräldrar ges i många artiklar ingen närmare beskrivning. Läsaren får ändå signalerna om att det även i detta fall rör sig om ett förhållande mellan en man och en kvinna. Här går det också att urskilja det som Butler kallar för den heterosexuella matrisen. Det som artiklarna målar upp som kvinnligt får en motsats, det som är manligt. Detta kan också förklara varför artiklarna enbart tar upp begreppet heder i samband med flickan och hennes uppväxt. Genom att förknippa hedersbegreppet som något som drabbar flickor, hamnar därför pojkarna i motsats till detta (Ambjörnsson 2006:109-113).

När Gruber (2011:158-159) diskuterar hedersrelaterat våld och förtryck är hon inne på att pojkar ses som möjliga förövare istället som offer som flickorna. Detta skulle kunna vara en tänkbar förklaring till varför sonen inte pekats ut som ett offer för det hedersrelaterade våldet.

Det kan också vara förklaringen till varför just ordet ”heder” mestadels förekommer när dottern och hennes situation beskrivs. Detta kan i och för sig även bero på det som Schlytter (2012:25-27) kom fram till. Nämligen att det kvinnorna som ska kontrolleras så att de inte smutsar ned familjens heder. En förlängning av detta skulle kunna vara det som Eldén (1998:91) samt Narayani (2003:5-23) skriver om. Att det är männen som har heder men att det är kvinnorna som kan förstöra den. Det ger ett möjligt svar på varför dottern i artiklarna blir en central person i fråga om heder. I så fall blir det egentligen inte heller Abbas som har trampat på någons heder, utan istället är det endast dottern som är skuld till detta.

7.6 Beskrivning av våld och förtryck

En del artiklar beskriver Abbas fall och vad det är som har hänt. Sedan går man dock över till en debatt om det hedersrelaterade våldet i stort. När man gör detta flyttas också fokuset och det centrala. Ifrån att ha handlat specifikt om Abbas gör man istället en förflyttning till att handla allmänt om flickor som utsätts för det hedersrelaterade våldet. Än en gång faller då pojkarna i skuggan av flickorna (Artikel 4, 5, 11, 12).

Man skyller det hedersrelaterade våldet samt konsekvenserna av detta på svenska myndigheter eller rättsväsendet. Att myndigheter måste ta sitt ansvar för flickorna. För det är just det som några av dessa artiklar handlar om. Att flickorna måste få hjälp och när man talar om att samhället och dess myndigheter ska ta sitt ansvar är ibland de utsatta pojkarna som bortblåsta. Oftast är det kvinnorna som har rätt till att få hjälp och något måste förändras för att de ska kunna få denna hjälp. Många artiklar skyller på fel i samhället och rättsväsendet att det hedersrelaterade våldet inte tas på allvar. Man menar också att Sverige och dess myndigheter inte kunnat ”lära” dessa personer det svenska. Det är myndigheternas ansvar att förändra. Man tar för givet att ”de andra” måste förändras och att Sverige är idealet (Artikel 5, 6, 8, 9, 10, 12, 14, 15 och 16).

”Polisens bristande kunskaper om hedersmord gjorde att utredningen blev lidande. De socialtjänstemän som körde Abbas Rezai till mordlägenheten märkte den hatiska stämningen och Rezais rädsla – ändå lämnade de honom hos familjen.”

(Artikel 11)

7.7 Analys av våld och förtryck

Man kan tydligt se att dagspressen valt vad de vill se som avvikande. Hedersvåldet beskrivs som något negativt. Det förekommer inte bland svenskar utan genom att noggrant beskriva vilka som är aktuella i fallet, och deras bakgrund, görs slutsatsen att det är kopplat till de andra och avvikande. Däremot kan man se att artiklarna valt att beskriva att Abbas flickvän ville komma bort från denna kontroll och kultur. Hon valde att rymma från kontrollen, och när hon väl var med hos Abbas valde hon att ta av sig sjalen och klippa håret. Dagspressen målar därför upp det som att Abbas flickvän strävar efter det normala, vilket i detta fall blir det skandinaviska. Abbas däremot ges ingen noggrannare beskrivning.

7.8 Beskrivning av offren

I några utav artiklarna skrivs det att Abbas åkte och hämtade en liten, ensam flicka i nöd. En flicka som var utsatt för sträng kontroll utav sina föräldrar. Abbas åkte ner och tog henne därifrån till en annan plats där hon kunde leva sitt liv. Som det framkommer i artikel 15: ”Abbas räddade henne ur misären”. Senare, när artikel 15 skrivs, går det att läsa att dottern väljer att vittna om mordnatten. Hon har vågat fly ifrån sin familj, inklusive sin man, och dessutom vågat vittna. När hon själv gör ett uttalande säger hon att hon tidigare var en rädd, liten flicka men att hon nu vill berätta sanningen (Artikel 5, 6, 10, 15, 16).

”– Då var jag en liten flicka, rädd och förvirrad. I dag är jag en helt annan person.”

(Artikel 15)

I vissa av artiklarna framkommer det att sonen ändrade sin historia i samband med att han skulle utvisas. I flera artiklar ger man inte ens en förklaring till varför han ändrar sitt vittnesmål. Däremot går det i artikel 1 att läsa att utvisning är det mest avskräckande straffet (Artikel 1, 3, 8, 17,18). Det framkommer i några av artiklarna sonen har blivit tvingad till att ta på sig skulden för mordet men det finns bara enstaka artiklar som mer djupgående går in på hur detta gick till (Artikel 2, 3, 7, 10, 16, 18). I artikel 18 framgår det att det finns en hotbild, att han började gråta i rätten samt fick sitta gömd bakom en skärm. Man kan även i artikel 2 läsa att sonen gömmer sig bakom en skärm under rättegången. Det finns bara två artiklar som tar upp ordet heder i samband med att man talar om sonen. Trots att föräldrarna blev dömda för mordet, och att pojken hävdar att föräldrarna tvingat honom så kan man inte finna mer än

två artiklar (2 och 7) som pekar mot att han skulle tagit på sig mordet på grund av heder inom familjen. Artikel 2 tar upp att åklagaren berättar om risk för social utfrysning och heder när det gäller sonen. Att det kan vara därför som sonen tog på sig mordet. Sedan ställer sig författaren frågan om hur man kan tvinga sitt barn att ta på sig ett mord som föräldrarna själva har begått. Man kan även läsa att författaren tror att föräldrarna tvingat sonen att ta på sig skulden då han får ett mildare straff och det därför är enkelt att förstå varför man skyller på sonen.

”23-åringen ändrade sitt vittnesmål bara för att slippa en hotande utvisning, vilket minskar hans trovärdighet, säger (...) advokat Karl Olof Wirell.”

(Artikel 1)

I artikel 16 nämner man att sonen nu får leva med skyddad identitet. Samtidigt har man i artikel 17 grundligt beskrivit hur hela familjen lever i dag där man lagt vikt på de negativa och sämre händelserna. Sonen har blivit tillsammans med sin vårdare, gift sig, skaffat barn samt misshandlat sin fru. Även om rubriken lyder: ”Ångrar sig efter fyra år” berör artikeln knappt resningen av domen överhuvudtaget. I artikel 1 kan man läsa att: ”Det enda nytt som tillkommit i denna rättegång är att 23-åringen tagit tillbaka sitt erkännande och istället skyller på föräldrarna”.

7.9 Analys av offren

När artiklarna skriver om att Abbas åkte och hämtade sin ”lilla flicka” framstår Abbas som en hjälte innan sin död. Efter sin död, när artiklarna snarare beskriver rättsprocessen är det istället hans flickvän som framstår som en hjälte. Detta blir framförallt tydligt i artikeln som handlar om att dottern väljer att vittna om mordnatten. Hon säger dessutom att hon tidigare varit en rädd, liten flicka men att hon nu vill berätta sanningen. Detta skapar en bild av att det är tack vare Abbas som hon har blivit modig, men samtidigt blir nu även hon beskriven som en hjältinga. En hjältinga som vågar stå upp för rättvisan.

I och med att Abbas framstår som en hjälte genom att han hämtade sin flickvän kan man urskilja en diskurs som berör kön. Även om det inte skrivs ut är det enkelt att göra tolkningen att det ses som manligt att ”rädda” sin flickvän. Dagspressen bekräftar dessutom detta genom sina ordval, till exempel konstaterandet att han räddade henne från sin kontrollerande familj. Därför blir det senare enkelt att urskilja könsroller. Flickan ska vara liten, oskyldig och rädd

och mannen ska rädda henne från detta liv. Gutmann (1997:385-409) är inne på att män måste hävda sin maskulinitet för att visa att den finns. Man skulle kunna tolka detta som det Abbas gjorde när han åkte och hämtade sin flickvän. Än en gång blir det tydligt vad som ses som manligt respektive kvinnligt. Om det manliga är att hämta sin kvinna i nöd blir det kvinnliga istället att vara passiv och vänta på räddning. Det uppstår dock ett problem när även flickan beskrivs som en hjälte? Beskrivs då även hon som en man? Eftersom det manliga och kvinnliga är motsatser till varandra borde det vara på det viset. Teorin har tyvärr inte svar på detta. Det skapas därför en konflikt mellan teori och empiri. Man skulle också kunna vända på det och istället hävda att det inte är empirin som har svar på denna konflikt.

När man granskar sonens del framgår det i vissa artiklar att han ändrade sin historia i samband med att han skulle utvisas. Detta säger underförstått att han inte vill bli utvisad. Det är också därför han ändrar sin historia. Men om man enbart håller sig till ändrandet av vittnesmålet gör några framställningen att det är tveksamt om man kan lita på honom. Detta är inget som är utskrivet i texterna utan framgår istället mellan raderna när man beskriver att han ändrade sitt vittnesmål i samband med utvisningen. Detta styrks med att man många gånger inte ger en förklaring till varför han ändrat sitt vittnesmål, samt att det går att läsa att utvisning är det mest skräckande straffet (Artikel 1, 8, 17, 18).

När man läser att sonen grät i rätten, samt att det i vissa artiklar framgår att han har blivit tvingad till att ta på sig mordet, framkallar man känslor av att det är synd om pojken. Detta sker dock i väldigt få artiklar. Eftersom artiklarna inte vanligtvis gör någon koppling till det hedersrelaterade våldet är inte det heller något som man som läsare tänker på. I de flesta artiklarna går det därför inte att finna någon koppling till att även sonen skulle vara utsatt för hedersrelaterat förtryck och våld. Även detta kan ha med kön att göra. Eftersom det hedersrelaterade våldet förknippas med det kvinnliga kan det därför vara svårt att skriva om det i samband med ett manligt offer. På så sätt blir inte sonen heller till ett offer för det hedersrelaterade våldet, han blir istället enbart ett offer på så sätt att han känt sig tvingad att ta på sig mordet (utan någon koppling till heder).

Det blir dock mer spännande om man ska koppla detta till manligt respektive kvinnligt. Tidigare har jag skrivit att det kvinnliga var att vara passiv och det manliga var att ha mod och rädda sin hjälplösa flickvän. Även om sonen här tillskrivs mod då han vågar vittna beskrivs han trots allt som en rädd, liten pojke. Detta gör det problematiskt när man ska se till kön då det är kvinnliga egenskaper. Det maskulina försvinner när man skriver att sonen gråter. Teorin

ger därför två olika bilder av samma händelse. Modet gör pojken manlig, medan rädslan samt gråten förknippas med det kvinnliga.

Att tala om socialutfrysning och mena att föräldrarna tvingat sonen att ta på sig mordet ger en tydlig markör om att den dömda pojken själv har varit utsatt. Att författaren sedan tycker det är enkelt att förstå varför pojken fick ta på sig mordet blir en typ av bekräftelse om att det inte är något konstigt med att göra så. Det går här att se ett samband mellan normalitet och avvikelse. Genom denna formulering bekräftar man att det går att se som något normalt. Detta är inte den enda artikel som är inne på detta spår. Artikel 3, 4, 9 och 12 ger en liknande förklaring. Däremot görs fortfarande inte någon koppling till heder.

Det som dock skulle stärka tanken om att det skulle vara synd om sonen är att han tvingas leva med skyddad identitet. Det som talar emot detta är när en annan artikel kartlägger händelser och handlingar i sonens liv som beskrivs som sämre. När man läser det sista uppstår en känsla av att just denna artikel redan har bestämt sig för vad man ska tycka. Samma tanke dyker upp när man granskar artikel 1 som tar upp att det enda nya som tillkommit i utredningen är att 23-åringen har tagit tillbaka sitt erkännande och istället skyller på föräldrarna. Att använda ordval som ”det enda nytt” låter som att det inte är speciellt mycket. Inte så viktigt utan snarare en detalj. Det är knappt värt att notera.

Att det kan vara svårt att vara både man och offer visar Åkerström, Burcar och Wästerfors (2011:103-124) i sin artikel om motstridiga identiteter. Kanske är det också därför tidningarna inte riktigt vet hur man ska förklara och beskriva varken Abbas eller sonens historia. En del artiklar beskriver Abbas som en hjälte som stod upp för sin flickvän. En del artiklar gör istället Abbas offerroll väldigt tydlig. Samma sak sker när artiklarna diskuterar sonens inblandning. Kanske är detta ett svårt ämne att skriva om då man enligt Åkerström, Burcar och Wästerfors (2011:103-124) alltid vill visa på någon form av maskulinitet. När man ändå tittar på identiteter kan man se närmare på identitet som begrepp. Det är här tidningarna som har gett Abbas en identitet. Denna identitet blir därför motsägelsefull i vissa artiklar. När Abbas beskrivs i förhållande till sin flickvän gör han detta som en typisk man/pojkvän. När Abbas istället beskrivs i förhållande till föräldrarna får man bilden av ett offer alternativt en liten och rädd pojke. I sonens fall är inte dessa indelningar lika tydliga. I slutet av händelseförloppet, vid resningen av fallet, beskrivs sonen mestadels som ett offer i förhållande till sina föräldrar. Här är dock inte alla artiklar överens och det blir därför svårt att få en bild av sonens identitet.

7.10 Beskrivning av förövarna

Det framgår att föräldrarna var emot förhållandet på grund av att Abbas kom från en lägre stående klan. Det framgår även att både dottern och sonen lever under skyddad identitet samt att sonen fick gömma sig bakom en skärm på rättegången. I artikel 10 kan man även läsa om att det var strikt säkerhet i rättsalen vid rättegången mot föräldrarna. Att förövarna ska ha varit av något visst kön framgår dock inte (Artikel 2, 5, 8).

När man pekar på att det är sonen som begått mordet är man noga med att skriva att även föräldrarna har varit häktade, misstänkta eller troligtvis haft ett finger med i spelet. Däremot har man ofta på något sätt markerat att både sonen samt föräldrarna har varit inblandad i Abbas död (Artikel 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12). I artikel 4 framgår det att gärningsmannen brukar vara under 18 år men att familjen står bakom beslutet. I flera av artiklarna blir också mordet kopplat till heder. Dock är det kärleken mellan Abbas och dottern som går emot familjens heder. Inte Abbas eller dottern som person.

”Alla som kan något om hedersmord är överens om en sak: ett hedersmord är välplanerade och organiserade och oftast utses en gärningsman som är under 18 år (Abbas mördare var 17 år när mordet begicks).”

(Artikel 4)

I artiklarna framkommer mycket åsikter om hur unga kvinnors sexualitet förväntas vara. Däremot beskrivs inte männen speciellt noggrant i detta sammanhang. I några av artiklarna, exempelvis artikel 5 och 11, berättas det att föräldrarnas plan var att hon skulle gifta sig med en kusin. Dock framkommer inte könet på denna person. Man får därför anta att det rör sig om en pojke/man tills man i artikel 6, 8 och 9 får detta bekräftat. Detta är dessutom de enda artiklar där det är utskrivet att kusinen hon gifte sig med är av det manliga könet.

I artikel 3, 13 & 17 nämner man även att en av föräldrarna (modern) är arbetslös och i 5, 6, 11 samt 13 framkommer det att socialtjänsten har varit inblandade när Abbas och hans flickvän åkte hem till familjen. I artikel 3 gör författaren också en beskrivning om hur föräldrarna såg ut i rättsalen.

”Det är en liten, skygg man i röd jacka som förs in i salen och sätter sig bredvid sin advokat och en tolk som kan persiska[...]Sedan fördes kvinnan in, ännu mindre än sin man, rädd blick, sjal, lång jeanskjol”

(Artikel 3)

Fadern beskrivs som liten och skygg. Modern som ännu mindre och bärare av sjal. Det är därför möjligt att man vill skapa känslan av att de inte är som oss, men också att de är rädda för något. Artikel 2 är skriven innan fallet togs upp på nytt. Sonen hade då blivit dömd och författaren skriver: ”Förhoppningsvis kommer sanningen fram”.

”Det är en liten, skygg man i röd jacka som förs in i salen och sätter sig bredvid sin advokat och en tolk som kan persiska[...]Sedan fördes kvinnan in, ännu mindre än sin man, rädd blick, sjal, lång jeanskjol”

(Artikel 3)

7.11 Analys av förövarna

Vilka är då förövarna och hur beskrivs dessa? För förövarna är samhällsklass och den så kallade klanen viktig. Genom att använda ordet klan visar man också på att de inte är ifrån Sverige. Förövarna är med ”de andra” då ”svenskar” inte brukar använda sig av detta ord. Eftersom både dottern och sonen lever under skyddad identitet samt fick gömma sig bakom en skärm tyder detta på att gärningsmännen dessutom är farliga. Detta bekräftas genom att det i artikel 10 skrivs att det var strikt säkerhet i rättsalen vid rättegången mot föräldrarna.

Eftersom tidningarna är noga med att förklara att både sonen och föräldrarna på något sätt skulle vara inblandade i mordet kan man underförstått säga att mordet inte har begåtts av en enskild gärningsman. Eller kan man genom att läsa att föräldrarna tvingade sin son att ta på sig mordet göra tolkningen att förövarna inom hedersrelaterat våld lägger skulden på någon annan. När man läser att dottern blivit drogad och hon och Abbas blev lurade hem går det också att göra tolkningen att mordet har varit planerat.

När artiklarna tar upp att modern är arbetslös, samt att socialtjänsten var på plats när dottern och Abbas kom till hennes familj, tyder detta på att det finns sociala problem i familjen. När artiklarna tar upp moderns arbetslöshet verkar man inte heller komma fram till något utan det blir enbart ett konstaterande att hon är arbetslös. Det underförstådda här,

tillsammans med att man nämner att Socialtjänsten har varit inkopplad i familjen, blir att det funnits en viss problematik i familjen. Familjen, men framförallt förövarna, blir på så sätt också avvikande.

När författaren efter domen mot sonen i artikel 2 skriver: ”Förhoppningsvis kommer sanningen fram” går det att tolka som att det är föräldrarna som har begått mordet och tvingat sin son att ta på sig det. Trots att en person hade blivit dömd sänder ändå artikeln ut signaler att det finns andra som ligger bakom mordet.

Man förväntas vara heterosexuell i en hedersrelaterad kultur. Detta gäller både gärningsmän och offer, Det framgår när det skrivs om att dottern förväntades gifta sig med en manlig kusin. Här blir det också tydligt att flickor inte får välja partner själv. Pojkarna har mer frihet, men de får inte välja fel flicka.

7.12 Beskrivning av ”vi och dem”

I några av artiklarna skriver man bland annat att dottern har tagit av sig sin huvudduk samt att Abbas kom från en lägre stående klan. I dessa artiklar hittar man alltså olika typer av beskrivningar om att Abbas och flickvännens familj härstammar från en annan kultur eller land (Artikel 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 10, 13, 15, 17 och 18). När författaren i artikel 3 beskriver hur modern ser ut i rättsalen beskrivs hon som liten och med sjal. Ett annat exempel är när det i artikel 5 står att Abbas och hans flickvän var ”rotlösa i ett främmande land”. I en av artiklarna nämner man att föräldrarna talar persiska samt att de riskerar att bli utvisade. I artikel nummer 2 står det att föräldrarna hade en tolk som talar persiska. I artikel 13 beskriver en socialarbetare hur Högsby (där dottern och hennes familj bodde) att man inte trodde att det skulle hända där. Att flyktingarna i orten var som deras barn som de tog hand om.

”Båda härstammade från Afghanistan, båda var rotlösa i ett främmande land.”

(Artikel 5)

Artikel 1 ger en grundlig förklaring av hur familjens situation ser ut. De har permanent uppehållstillstånd men saknar svenskt medborgarskap. Denna beskrivning görs för att kunna förklara varför de i domen blir utvisade från Sverige. I artiklarna framgår också att målsägarbiträdet har sagt att utvisning är det mest avskräckande straffet.

7.13 Analys av ”vi och dem”

När man till exempel läser att dottern har tagit av sig sin huvudduk eller att Abbas kommer från en annan klan kan man urskilja att begreppet ”vi och dem” börjar framträda. Man gör en tydlig markering att det inte skulle kunna hända vilka människor som helst. När man nämner att föräldrarna talar persiska samt att de riskerar att bli utvisade görs en kategorisering där man talar om vilken grupp av människor som blir drabbade. Kategorierna ”vi och ”dem” blir här centrala. Samma kategorisering går att göra när man skriver att flyktingarna var som deras barn som socialarbetarna tog hand om. Underförstått går detta även att tolka som att svenskarna måste ta hand om flyktingarna. Att de behöver hjälp och det är svenskarna som kan ge den hjälpen. Att vi är normala och de avvikande. Här går det då även att urskilja en maktaspekt. Det är svenskarna som är starka och hjälper dessa flyktingar. Inte tvärt om. Man kan här skrivna mer om etnicitet men det är inte mitt syfte. Istället vill jag uppmärksamma det normala respektive det avvikande.

Man kunde läsa sig till hur föräldrarnas koppling till Sverige såg ut. Att de hade permanent uppehållstillstånd men inte något svenskt medborgarskap. Att tydligt visa på att föräldrarna inte är svenska kan visa på att ”vi svenskar” väljer att ta avstånd från hedersrelaterat våld. Det är ”de andra” som bor i andra länder som sysslar med sådant. Det vill i sin tur säga det avvikande. Genom att skriva att utvisning är det mest avskräckande straffet, utan att förklara närmare vad man menar, kan det sända signaler om att det är bättre att sitta i svenskt fängelse än att befinna sig i ”det andra” land som man tidigare har bott i. Sverige blir på så sätt idealet och ”de andra länderna” klassas som avvikande. När man skriver att föräldrarna använde sig av en tolk i rättssalen upprepas detta än en gång att föräldrarna inte är svenskar. Det tas även upp när man skriver att Abbas kom från en annan klan. Samma sak sker när man läser att modern hade sjal på sig under rättegången. Ett annat exempel som ger samma tolkning är när Abbas och hans flickvän beskrivs som ”rotlösa i ett främmande land”. Dessa blir på så sätt också det avvikande samtidigt som det ”svenska” ännu en gång blir det normala, vilket vill säga idealet.

Elden (2003:68) skriver om hur olika länder blir får olika värden. ”Vi” blir till det skandinaviska och rätta samtidigt som ”de” i hennes studie kopplas till det kurdiska och avvikande. Det går att urskilja likheter mellan det som denna studie visar och Eldéns resultat. Eldén (2003:68) tar upp att ord som frihet kopplas till den svenska kulturen. Eldén tar också upp att det är ”de andra” som får stämpeln som avvikande. Samma mönster går att se i denna studies resultat.

Genom att se vad som är avvikande kan man också se det som blir normalt (Svensson 2007:19-22) Tidningarna skriver det som att det är onormalt att som ung kvinna inte får ha till exempel mobil, se på tv eller att bli kontrollerad av sin familj (artikel 6 och 10). Man kan även finna det avvikande att de aktuella personerna använder huvudduk, talar ett annat språk och så vidare. Motsatserna till detta, vilket klassas som det normala, blir därför att vara svensk och fri. Detta är Gruber (2011:158-159) inne på och menar att de olika könen kopplas ihop med olika saker. Att flickor med utländsk bakgrund i större utsträckning strävar efter det skandinaviska medan pojkarna istället ses som potentiella förövare.

8. Slutdiskussion

Man kan se att flera av debattartiklarna vill rikta kritik mot samhällets roll när det gäller hedersrelaterat förtryck och våld. Det finns något som man vill förändra och man skyller dessa problem på stora myndigheter eller samhället i stort. Majoriteten av artiklarna beskriver händelseförloppet. Man får reda på vad det är som har hänt och vem det är som har blivit mördad. De flesta artiklarna är noga med att nämna att Abbas har varit utsatt för tortyr samt att han blev dödad på grund av kärleken. Abbas flickvän får också en central plats i de flesta artiklar. Flera av artiklarna beskriver hennes liv och det finns mer personligt att finna om henne än om Abbas. Man kan läsa detaljer om hennes uppväxt och hur hon lever idag. Om Abbas står knappt någonting mer än om den historia om när han träffade och inledde en kärleksrelation med dottern.

Det som blir tydligt i majoriteten av artiklarna är hur de tar avstånd ifrån att även pojkar kan utsättas för hedersrelaterat våld och förtryck. Istället fokuserar de flesta artiklarna på dotterns kontrollerade liv och den hederskultur som hon växt upp i. Man flyttar på så sätt fokus från att Abbas utsattes för hedersrelaterat våld till att det är dottern som är utsatt. Analysen av texterna visar därför på att Abbas blev mördad, och utsatt för hedersrelaterat våld på grund av att det var dottern som levde i en hederskultur.

Jämfört med Jemteborns (2005:143-145) studie kan man se likheter med att flickans handlingsutrymme är inskränkt. Lorentzens (2008:73-93 samt 97) resultat visar i likhet med denna studie att flera av artiklarna är överens om att man måste göra förändringar inom lagstiftning eller olika myndigheter. Thapar-Björkert (2009:51-53) studie bekräftar att även sonen var utsatt för det hedersrelaterade våldet genom att först ta på sig skulden för mordet.

Det blir nu dags att besvara frågeställningarna. Förövarna konstrueras som farliga, avvikande och tillhörande de andra. Kön blir i denna kategori inte aktuellt. När man ser till hur våld och förtryck konstrueras kan man urskilja att det hedersrelaterade våldet lätt skylls på samhället. Det är samhället eller myndigheter i det som inte förstår och som borde förändras. Hur offren konstrueras är svårare att svara på då pojkarna inte alltid beskrivs som offer i det hedersrelaterade våldet. Heder kopplas nämligen samman med något kvinnligt så det är inte ofta som männen målas upp som ett offer i förhållande till det hedersrelaterade våldet. Abbas beskrivs dock som en hjälte innan sin död, och man kan även i sonens fall se en form av mod. Könsrollerna blir i denna fråga därför väldigt tydliga och gör också att det flyter in i frågeställningen om heder. Det är flickan som kopplas samman med heder och inte männen. Däremot kan man se tydliga kopplingar till kärlek, den heterosexuella kärleken. Heder blir därför något som har med kärleken mellan en man och en kvinna att göra.

Att det framstod konflikter mellan teori och empiri under analysen visar på att min valda teori inte kunde besvara allt. Om könen blir till motsatser och det manliga respektive kvinnliga ställs mot varandra skapas vissa frågetecken. Blir flickvännen beskriven som en man när hon beskrivs som en hjälte? Och blir sonen beskriven som en kvinna då han gråter i rätten? Dessa frågor går inte att besvara. Kanske hade en annan teori haft svar men i denna analys blir slutsatsen på denna fråga osäker. Tydligare blir det dock när man talar om heder. Det förknippas med flickor och kärlek. Genom att denna slutsats har varit så pass tydlig funderar jag på ifall det finns några risker med att beskriva det på detta sätt. Kanske hamnar pojkarna i skuggan ännu en gång? Kanske uppmärksammas inte andra fall då de kanske inte involverar kärlek? Samtidigt är det en början och man måste börja någonstans.

Vad blir då nästa steg efter denna studie? Vad är det som fattas och vad vill man veta mer av? Påverkan skulle vara en möjlig ingång. Hur blir dessa pojkar påverkade av det som står i media? Man skulle även kunna jämföra den hjälp som finns att få mellan de olika könen. Finns det samma hjälp för båda kön eller blir hjälpen könsbunden? Känslor och egna åsikter hade också vara en tänkbar ingång som hade behövt mer forskning. Vad känner och tycker pojkarna själva i denna situation? Vad är viktigt för dem och hur upplever de sin situation? Att undersöka detta kanske eventuellt kan bidra till att man använder resultatet till att forma den hjälp som finns att få. Det kan även göra det möjligt att möta de utsatta på bästa sätt. Det finns fortfarande många områden som kräver mer kunskap. Överlag var det svårt att finna någon forskning som berörde pojkar som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck. Bara det säger att forskningen på detta område är bristfällig

9. Referenser

- Ambjörnsson, Fanny (2006). *Vad är queer?* Stockholm: Natur och Kultur.
- Andersson, Gunvor & Swärd Hans (2008) Etiska reflektioner. I: Anna Meeuwisse, Hans Swärd, Rosmari Eliasson-Lappalainen, Katarina Jacobsson (red) *Forskningsmetodik för socialvetare*. Stockholm: Natur och Kultur
- Baladiz, Dilek (2009). *I hederns skugga. De unga männens perspektiv*. Stockholm: Gothia Förlag
- Boréus, Kristina (2011) Texter i vardag och samhälle. I: Göran Ahrne & Peter Svensson (red) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber AB
- Bryman, Alan (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber
- Butler, Judith. (2005) *Könet brinner!* Stockholm: Natur och Kultur
- Butler, Judith (2007) *Genustrubbel – feminism och identitetens subversion*. Göteborg: Daidalos AB
- Carlson, Claes (2012). Flickvännen hotas – sju år efter mordet på Rezai
[<http://www.expressen.se/kvp/flickvannen-hotas---sju-ar-efter-mordet-pa-rezai/> Hämtad 2015-05-05]
- Dina rättigheter. 2015. Hedersrelaterat förtryck och våld.
[<http://dinarattigheter.se/dina-rattigheter/vad-ar-hedersrelaterat-vald-och-fortryck/> Hämtad 2015-03-03]
- Edelman, Murray (1988). *Constructing the political spectacle*. Chicago: The University of Chicago Press
- Edlund, Ann-Catrine & Erson, Eva & Milles, Karin (2007). *Språk och kön*. Stockholm: Nordstedts akademiska förlag
- Eldén, Åsa (1998) ”The killing seemed to be necessary “: Arab cultural affiliation as an extenuating circumstance in a Swedish verdict. *Nordic Journal of Women´s studies*, no 2, Volume 6
- Eldén, Åsa. 2003. *Heder på liv och död: Våldsamma berättelser om rykten, oskuld och heder*. Diss., Uppsala Universitet
- Gruber Sabine (2011). Nationella föreställningar och gränser i skolans insatser mot «hedersrelaterat» våld. *Nordic Studies in Education*, ISSN 1891-5914. Vol. 31, nr 3, 149-164
- Gutmann, Matthew C (1997). Trafficking in Men: The Anthropology of Masculinity. *Annual Review of Anthropology*. Vol. 26:385-409

- Jemteborn, Annika 2005. "Å stå på sig, på egna ben": En fallstudie om en flicka i en hederskultur och hennes motstånd mot att inordna sig efter släktens krav. Lic-avh., Stockholms Universitet.
- Kalman, Hildur (2006) Kunskap och Samhälle. I: Blom, Björn & Morén, Stefan & Nygren, Lennart (red) *Kunskap i socialt arbete: om villkor, processer och användning*. Stockholm: Natur och Kultur
- Kruton (2012). *Krutons arbete med: pojkar och unga män utsatta för hedersrelaterat våld*. Stockholm: Enheten för ungdoms- och familjeinsatser vid socialförvaltningen
- Kurkiala, Mikael (2003). Interpreting Honour Killings. *Anthropology Today*. 19(1): 6-7.
- Leung, Angela K-Y & Cohen, Dov (2011). Within- and Between-Culture Variation: Individual Differences and the Cultural Logics of Honor, Face, and Dignity Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*. 100(3):507–526
- Linné, Peter (2009) Brutalt mördad av fästmons familj.
[<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.182971-brutalt-mordad-av-fastmons-familj?m=print>
Hämtad: 2015-04-10]
- Lorentzen, Mikael. 2008. *Multikulturella visioner: hedersrelaterat våld och socialt arbete i medierna*. Lic.-avh., Linnéuniversitet
- Meeuwisse, Anna & Swärd, Hans (2002) Vad är ett socialt problem? I: Anna Meeuwisse & Hans Swärd (red) *Perspektiv på sociala problem*. Stockholm: Natur & Kultur
- Narayani, Badri (2003). Honour, Violence and Conflicting Narratives: A Study of Myth and Reality. *New Zealand Journal of Asian Studies*. 5(1):5-23
- Payne Malcolm (2008). *Modern teoribildning i socialt arbete*. Stockholm: Natur och kultur
- Plummer, David & Geofroy, Stephen (2010). When Bad is Cool: Violence and Crime as Rites of Passage to Manhood. *Caribbean Review of Gender Studies*. 4:1-17
- Rikspolisstyrelsen. 2009. *Hedersnormer och hedersrelaterat våld*. Stockholm: Rikspolisstyrelsen
- Schlytter, Astrid (2012). Heroes, Hymen and Honour: A study of the character of Attitude chand among male youth their roots in an honour-based context. *Review of European Studies*, Vol. 4, No. 2; June 2012
- Schlytter, Astrid & Högdin Sara & Ghadimi, Mariet & Backlund, Åsa & Rexvid, Devin. 2009. *Oskuld och heder. En undersökning av flickor och pojkar som lever under hedersrelaterad kontroll i Stockholm stad – omfattning och karaktär*. Rapport/Hedersrelaterat våld förtryck och våld i Stockholms stad: del III. Stockholm: Stockholms stad

Socialstyrelsen (2013). *Vänd dem inte ryggen. Utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck*. Stockholm: Socialstyrelsen

Svenska Dagbladet (2011) Föräldrar döms för Högsbymord.

[http://www.svd.se/nyheter/inrikes/foraldrar-doms-for-hogsbymord_6295806.svd Hämtad: 2015-04-10]

Svensson, Kerstin (2007) Normer, normalitet och normalisering. I: Kerstin, Svensson (red.) *Normer och normalitet i socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur AB

Thapar-Björkert, Suruchi (2009). Conversations across Borders: Men and Honour Related Violence in U.K. and Sweden. *Nordisk tidsskrift för maskulinitetsstudier*. 4(01)

Zachariasson, Helena & Eslander, Johan (2011) Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas. [<http://www.expressen.se/kvp/foraldrarna-i-hovratten-for-mordet-pa-abbas/> Hämtad: 2015-04-10]

Åkerström, Malin & Burcar, Veronica & Wästerfors, David (2011). Balancing Contradictory Identities - Performing Masculinity in Victim Narratives. *Sociological Perspectives*. Vol. 54 No. 1

Bilaga 1

Artiklarna som har granskats i denna studie. Hämtade 2015-04-08.

- *Artikel 1.*

Rothenborg, Ole (2011) Båda föräldrarna fälldes för hedersmordet i Högsby.

[<http://www.dn.se/arkiv/nyheter/bada-foraldrarna-falldes-for-hedersmordet-i-hogsby> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 2 – Krönika.*

Cantwell, Oisin (2011) Chans att rätta till en skandalös dom.

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/oisincantwell/article13166093.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 3 – Krönika.*

Cantwell, Oisin (2011) Inte svårt att se deras logik.

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/kolumnister/oisincantwell/article13007340.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 4 – Debatt.*

Baksi, Kudo (2006) Ett svek mot mordoffren.

[<http://www.aftonbladet.se/debatt/article10862159.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 5.*

Linné, Peter (2009) Brutalt mördad av fästmöns familj.

[<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.182971-brutalt-mordad-av-fastmons-familj?m=print> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 6.*

Rothenborg, Ole (2006) Dödad, torterad och skändad.[<http://www.dn.se/nyheter/dodad-torterad-och-skandad/> Hämtad 2015-04-10]

- *Artikel 7 – Debatt.*

Pegul, Cheko (2011) Rättsväsendet okunnigt om hedersvåld.

[<http://www.aftonbladet.se/debatt/article13185639.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 8.*

Hjertén, Linda (2011) Mördades på grund av sin kärlek.

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13160172.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 9.*

Carlsson, Claes (2012) Flickvännen hotas – sju år efter mordet på Rezai.

[<http://www.expressen.se/kvp/flickvannen-hotas---sju-ar-efter-mordet-pa-rezai/> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 10.*

Zachariasson, Helena & Eslander, Johan (2011) Föräldrarna i hovrätten för mordet på Abbas.

[<http://www.expressen.se/kvp/foraldrarna-i-hovratten-for-mordet-pa-abbas/> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 11 - Krönika.*

Helmerson, Erik (2011) Tystnadens kultur.[<http://www.dn.se/ledare/kolumner/tystnadens-kultur/> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 12 – Debatt.*

Ghasemiani, Soleyman (2014) Hedersvåldet måste ses för vad det är.

[http://www.svd.se/opinion/brannpunkt/hedersvaldet-maste-ses-for-vad-det-ar_4105259.svd Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 13.*

Törnberg, Ulf (2006) Mordet på Abbas Rezai förändrade Högsby.

[<http://www.sydsvenskan.se/sverige/mordet-pa-abbas-rezai-forandrade-hogsby/> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 14.*

Svenska Dagbladet (2011) Föräldrar döms för Högsbymord.

[http://www.svd.se/nyheter/inrikes/foraldrar-doms-for-hogsbymord_6295806.svd Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 15.*

Svensson, Olof (2011) Dottern vittnar om mordnatten.

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13187590.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 16.*

Wiman, Erik (2011) Mordet på Abbas: Mamman hällde kokande olja – pappan anföll med baseballträ. *Aftonbladet* den 6 juli 2011, Nyheter s. 17-18.

- *Artikel 17.*

Victorzon, Andreas (2011) Ångrar sig – efter 4 år.

[<http://www.aftonbladet.se/nyheter/article13007032.ab> Hämtad: 2015-04-10]

- *Artikel 18.*

Palmkvist, Peter (2011) Hotad son pekade ut sina föräldrar.

[<http://www.gp.se/nyheter/sverige/1.652496-hotad-son-pekade-ut-sina-foraldrar?m=print>

Hämtad: 2015-04-10]